

3/9/45

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΩΔΕΙΟΝ
ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1945. ΩΡΑ 7 Μ. Μ.

ΣΥΝΑΥΔΙΑ
ΤΗΣ
ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΚΕΡΚΙΔΕΣ Β - Γ - Δ	Δραχ. 200
ΚΕΡΚΙΔΕΣ Α - Ε	" 150
ΑΝΩ ΔΙΑΖΩΜΑ	" 100

ΤΙΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Δραχ. 40

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

1. Συμφωνία άρ. 5 L. van BEETHOVEN
- I. Allegro con brio
 - II. Andante con moto
 - III. Scherzo
 - IV. Finale
2. Νυκτερινή Λιτανεία H. RABAUD
συμφωνικό ποίημα
3. «1812» Πανηγυρική εισαγωγή P. TSCHAÏKOWSKY
-
-

L. VAN BEETHOVEN
ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡ. 5

Ἡ «Πέμπτη Συμφωνία» ἐξετελέσθη γιὰ πρώτη φορά τὴν 22 Δεκεμβρίου 1808, μαζί με τὴν «Ἑκτη». Εἰς τὸ πρόγραμμα τότε ἦτο σημειωμένη ὡς «Ἑκτη», ἐνῶ ἡ τελευταία αὐτὴ ὡς «Πέμπτη». Ἡ «Πέμπτη» εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἡ λαϊκότερη ἀπ' ὅλες τῆς Συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν, ὁ δὲ Μπερλιόζ τὴν θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἡ πρώτη ἀπὸ τῆς τέσσαρες προηγούμενες, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ συνθέτης ἀφίνει ἐλεύθερη τὴν φαντασία του, χωρὶς νὰ ἐξῆγ γιὰ ὁδηγὸ ξένη ἰδέα. Ἐχει ἐπικρατήσει νὰ ἐπονομάζεται «Συμφωνία τοῦ Πεπρωμένου», γιὰτις ὅπως ἀναφέρει ὁ Σίνδλερ, «ἔτσι — εἶπε κάποτε ὁ Μπετόβεν — χτυπᾷ στὴν πόρτα τὸ πεπρωμένον».

Ἡ «Πέμπτη Συμφωνία» βασίζεται στὸ μικρότερο μουσικὸ πυρῆνα ποὺ ἐχρησιμοποίησεν ὁ Μπετόβεν: τρία ὄγδοα ἄπάνω στὸ Σὸλ καὶ κατόπιν Μί ὤφ. Αὐτὸ εἶναι τὸ περίφημο χτύπημα τῆς πόρτας ἀπὸ τὸ πεπρωμένο, τὰ δὲ τρία ἀρχικά του ὄγδοα περνοῦν σχεδὸν σ' ὀλόκληρο τὸ πρῶτο μέρος τῆς Συμφωνίας. Τὸ δεύτερο μέρος, ἕνα *Andante con moto* 3/4 εἶναι στὴν πραγματικότητα ἕνα κομμάτι με π α ρ α λ λ α γ έ ς, ἐπάνω σ' ἕνα θέμα ποὺ ἐκθέτουν τὰ βιολλοντέλλα, θέμα ποὺ χαρακτηρίζει μελαγχολικὴ διάθεση καὶ συγκινητικὴ χάρη. Ὁ Μπερλιόζ βρῖσκει ὅτι τὸ τρίτο μέρος τῆς Συμφωνίας — τὸ Σκέρτσο — εἶναι μυστηριώδες καὶ σκοτεινὸ, ἡ ἐνορχήστρωσίς του ἰδιορρυθμὴ καὶ ὅτι ἐπικρατοῦν σ' αὐτὸ οἱ χρωματισμοὶ τοῦ π ι ἄ ν ο καὶ τοῦ μ ε τ ζ ο φ ὀ ρ τ ε. Ὁ χαρακτηριστὴρ ὅμως αὐτὸς ἀλλάζει στὸ τρίο τοῦ σκέρτσο, μετὰ τὸ θελλῶδες σχῆμα τῶν κοντραμπάσων, ποὺ κάμνουν νὰ τρέμη ἡ ὀρχήστρα κάτω ἀπὸ τὰ δοξάρια των. Μετὰ τὴν ἐπανάληψιν ὅμως τοῦ σ κ έ ρ τ σ ο, ἔαφνικά περνοῦμε στὸ φινάλε, ποὺ εἶναι ἕνας θριαμβευτικὸς ὕμνος, ἕνα παραλήρημα χαρᾶς. Λίγα κομμάτια στὴ μουσικὴ μποροῦν νὰ ἐπιδείξουν τόσο μεγαλεῖο καὶ πλοῦτο, πολὺ ὀλίγα μποροῦν νὰ τοῦ ἀναμετρηθοῦν.

Ἡ «Πέμπτη Συμφωνία» εἶναι τὸ ποίημα τῆς θελήσεως, τοῦ θριαμβευτικοῦ ἀγῶνος ποὺ κατανικᾷ κάθε ἐμπόδιο· εἶναι τὸ ἔργο τῆς πίστεως τοῦ Μπετόβεν, τὸ σύμβολο τῆς ὑπεράνθρωπης δυνάμεώς του. Με αὐτὴν ὁ συνθέτης φθάει στὸ κορύφωμα τοῦ «Ἐγῶ», προτοῦ περάσει στὸ εἰδύλλιον τῆς «Ποιμενικῆς», εἰς τὴν διουσιακὴν πάλιν τῆς «Ἐσθόμης» καὶ τοὺς σκοτεινοὺς δαιδάλους τῆς «Ἐνάτης».

H. RABAUD
ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΑΙΤΑΝΕΙΑ

«Στὸν οὐρανὸ φαίνονται κρεμασμένα βαρεῖά καὶ σκοτεινὰ τὰ σύννεφα καὶ θαρρεῖς πὸς σκύθουν πάνω στὸ δάσος ὅαν νὰ θέλουν νὰ κυττάξουν μέσα. Ἡ νύχτα εἶναι βαθειὰ καὶ πυκνὴ, μὰ ἡ ἀνήσυχη πνοὴ τῆς ἀνοίξεως εὐωδιάζει γλυκὰ στὸ δάσος καὶ στέλνει κάποιον ζωντανὸ ψίθυρο... Ὁ Φάουστ εἶναι καταδικασμένος νὰ ταξιθεῖ στὰ σκότη, ἡ μαύρη του ἀπελπίσις τὸν κάνει ἀνάσθητο στὶς θαυμαστὰς συγκινήσεις τῆς ἀνοίξεως. Ἀφίνει τὸ μαῦρο του ἄλογο νὰ περιπατῇ ἀργὰ στὸ δρόμο ποὺ περνᾷ μέσα στὸ δάσος, τὸσον ἡ ἡσυχία εἶναι βαθύτερη.

» Ποιὰ εἶναι ἐκεῖνη ἡ λάμψη ποὺ φωτίζει ἐκεῖ κάτω στὸ δάσος καὶ πορ-

φυρώνει με τή φλόγα της τό φύλλωμα και τόν ούρανό; 'Από πού ἔρχονται οἱ γλυκοὶ ἦχοι τῶν θρησκευτικῶν ὕμνων, πού φαίνονται καμωμένοι γιά τή παρηγοριά τῶν ἐπίγειων πόνων; 'Ο Φάουστ σταματᾷ τό ἄλογό του και μέσ' στό ξάφνιασμά του περιμένει ἡ λάμψη αὐτή και ἡ μελωδία νά σβυστοῦν ἀπ' τό βλέμμα του κι' ἀπ' τήν ἀκοή του, καθῶς ἡ πλάνη ἐνός οὐνεῖρου... Μά ὄχι... κάποια ἐπίσημη λιτανεῖα ἔρχεται πρὸς τό μέρος του... Μιά συνοδεία ἀπό παιδιὰ πού κρατοῦν δάδες, προχωροῦνε δυό-δυό' εἶναι ἡ νυκτερινή γιορτή τοῦ "Ἀη-Γιάννη. Κατόπιν ἔρχονται, μέ τ' ἀπαλά χέρια φορτωμένα, κόρες μέ καλογερικά πέπλα... Και ὕστερα, σέ πυκνές σειρές, κρατῶντας σταυρούς, οἱ γέροι μοναχοὶ μέ τίς μαῦρες κουκούλες. 'Ακοῦστε πῶς ἡ ὄροσερῆ φωνή τῶν παιδιῶν δίνει τήν ἐντύπωση τῆς ζωῆς και σμίγεται μέ τό βαθύ προαίσημα τοῦ θανάτου πού βγαίνει ἀπ' τή φωνή τῶν γέρων... 'Ο Φάουστ, πίσω ἀπ' τό φύλλωμα, παρακολουθεῖ μέ τό βλέμμα του τοὺς πιστοὺς και ζηλεύει τήν εὐτυχία των. Τό πέρασμα τελειώνει' μέ τόν τελευταῖο τόνο πού λίγο, λίγο ἀπομακρύνεται, ἀδυντίζει και σθώνει, μέ τή τελευταία λάμψη τῆς τελευταίας λαμπάδας, τό δάσος φωτίζεται ἀκόμη μέ τό μαγικό φῶς πού τρεμοσβύνει μέσα στά φύλλα.

» 'Ο Φάουστ, μόνος, ὀρθός μέσα στά σκοτάδια, κρατεῖ ἀπότομα τό πιστό του ἄλλογο και μέ τό πρόσωπο κρυμμένο μέσα στή χαίτη τοῦ ζώου, κλαίει μέ δάκρυα φλογερά, τὰ πειδὶ πικρά πού ὡς τότε εἶχε χύσει».

P. TSCHAIKOWSKY

«1812» ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τό καλοκαίρι τοῦ 1881 εἶχαν γίνει στή Μόσχα τὰ ἐγκαίνια τοῦ περίφημου ναοῦ τοῦ Σωτήρος, πού εἶχε ἀνεγερθεῖ ὡς ἀνάμνηση τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ναπολέοντος ἐναντίον τῆς Ρωσσίας και τῆς ἀποφασιστικῆς νίκης τῶν Ρώσων ἐναντίον τῶν ὑποχωροῦντων Γάλλων. Πρόκειται συνεπῶς γιά ἔργο πού γράφηκε γιά εἰδική περίσταση και μάλιστα γιά ἀνοιχτό χῶρο, δεδομένου ὅτι πρωτοπαίχθηκε στή πλατεῖα πού εἶναι μπροστά στό ναό και ὅτι στό δεῦτερο ἥμισυ τῆς εἰσαγωγῆς συμμετέχουν στήν ἐκτέλεση και κανόνια. Στή πρώτη ἐκτέλεση εἶχε λάθει μέρος και ἡ περίφημη κωδωνοστοιχία (Glockenspiél) τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτήρος. Σήμερα οἱ πραγματικές καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν ἀντικατεστάθηκαν, γιά τίς ἐκτελέσεις σέ κλειστό χῶρο, ἀπό συνειθισμένες καμπάνες τῆς ὀρχήστρας, ἐνῶ οἱ κρότοι τῶν κανονιῶν ἐκτελοῦνται μέ δυνατοὺς χτύπους τοῦ τάμ-τάμ και τοῦ μεγάλου τυμπάνου. Στό ἔργο οἱ Γάλλοι ζωγραφεῖνται μέ τοὺς ἦχους τῆς «Μασσαλιώτιδος» πού περνᾷ συχνά ἀπ' τό ἔργο, ἐνῶ οἱ Ρῶσοι ἀντιπροσωπεύονται ἀπ' τίς φανφάρες και τόν ὕμνο τους.